

На основу члана 41.а став 2. Закона о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10-исправка, 14/16, 95/18-др. закон и 71/21) и чл. 17. и 42. став 1. Закона о Влади („Службени гласник РС” бр. 55/05, 71/05-исправка, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12-УС, 72/12, 7/14-УС, 44/14 и 30/18-др. закон),

Влада доноси

УРЕДБУ О ПРОГЛАШЕЊУ ПАРКА ПРИРОДЕ „РАДАН”

Члан 1.

Брдско-планинско подручје централног дела јужне Србије, између горњих токова реке Косанице и Јабланице, чији средишњи део простора испуњава планински масив Радана, ставља се под заштиту и проглашава заштићеним подручјем под именом „Радан”, као природно добро међународног, националног, односно изузетног значаја и сврстава се у I категорију заштите, као Парк природе (у даљем тексту: Парк природе „Радан”).

Члан 2.

Парк природе „Радан” ставља се под заштиту ради очувања геолошке, биолошке и предеоне разноврсности, а нарочито очувања разноврсних облика вулканског рељефа; Лецко андезитског масива, највишег и највећег вулканског комплекса у Србији (клисуре: Велике Косанице, Гајтанске реке, Боринске реке и Соколов вис); хидролошких и хидрогеолошких појава (бифуркација Деливоде); шумских станишта на прелазу између котлина и брдско-планинских терена на дисецираном рељефу са комадима андезитских стена рефугијалног карактера, од појаса заједница врбе и тополе (*Salici-Populetum albae*), климazonалних заједница сладуна и цера (*Quercetum farnetto-cerris*), термофилних китњаковових заједница (*Quercetum montanum moesiacum*), китњаково-грабових заједница (*Quercus-Carpinetum serbicum*), мезофилних букових шума (*Fagetum montanum moesiacum*), реликтних полидоминантних и осиромашених шумских заједница са мечјом леском (*Corylus colurna* L.) и кавкаском липом (*Tilia caucasica* Rupr.) и заједница јавора и граба (*Aceri-Carpinetum betuli*) у контактном делу између храстовог и буковог појаса; станишта и популације дивље флоре (751 биљном врстом), а посебно мезијских ендемита (*Pulsatilla montana ssp. bulgarica*, *Pastinaca hirsuta*, *Armeria rumelica* и *Sedum stefco*); станишта и популација дивље фауне, посебно птица (црна рода, орао кликташ, сури орао, патуљаста орао, сиви соко, прдавац, буљина, легањ), сисара (ендемичне врсте македонска волухарице и шареног твора), риба (поточна пастрмка, двопругаста уклија, поточна мрена, кркуша, клен, вијун и греч), водоземаца и гмизаваца; карактеристичних природних предела и културно-историјског наслеђа специфичног по времену настанка, степену очуваности и културној вредности. Подручје Радана не поседује изражени вегетацијски диверзитет. Међу њима, најзначајније су биљне заједнице које се развијају на површини андезитских стена и у њиховим пукотинама, а које припадају провизорно описаној свези *Sedion stefco*; станишта и популација дивље фауне, посебно птица (црна рода, орао кликташ, сури орао, патуљаста орао, сиви соко, прдавац, буљина, легањ), сисара (ендемичне врсте македонске волухарице и шареног твора), риба (поточна пастрмка, двопругаста уклија, поточна

мрена, кркуша, клен, вијун и греч), водоземаца и гмизаваца; карактеристичних природних предела и културно-историјског наслеђа специфичног по времену настанка, степену очуваности и културној вредности (заштићено непокретно културно добро „Царичин град” /*Justiniana prima*/).

Члан 3.

Парк природе „Радан”, налази се на територији општина Куршумлија (КО *Дешишка, Космача, Механе, Рударе, Свињиште, Висока, Заграђе, Зебица* и део КО *Дединац, Пролом, Велико Пупавце, Купиново, Иван Кула, Ђаке, Рача*), Бојник (КО *Боринце, Брестовац, Ивање, Магаш-Добра вода, Мајковац, Ображда, Оране*), Лебане (КО *Бачевина, Петровац, Сlišане, Свињарица, Штулац*), Медвеђа (КО *Дренце, Гајтан*) и град Прокупље (*Арбанашка, Богујевац, Бублица, Доњи Статовац, Драги део, Товрљане, Власа, Власово* и део КО *Средњи Статовац, Горњи Статовац*).

Површина Парка природе „Радан” износи 43.512,72 ха, од чега је у државном власништву 18.683,77 ха (42,94%), у приватном власништву је 24.816,47 ха (57,03%) и у црквеном 12,49 ха (0,03%), од чега је у режиму заштите I степена 991,25 ха (2,28%), II степена 6.250,99 ха (14,37%) и у режиму заштите III степена 36.270,48 ха (83,35%).

Опис границе и графички приказ Парка природе „Радан”, дати су у Прилогу – Опис границе и графички приказ Парка природе „Радан”, који је одштампан уз ову уредбу и чини њен саставни део.

Члан 4.

На подручју Парка природе „Радан”, утврђују се режими заштите I, II и III степена.

Режим заштите I степена, укупне површине 991,25 ха, односно 2,28% површине Парка природе „Радан”, од чега је 950,8955 ха у државној својини и 40,35 ха у приватном власништву обухвата локалитет:

1. Локалитет „Пролом” - површина 276,57 ха
2. Локалитет „Рипиводе” - површина 100,38 ха
3. Локалитет „Петровац” - површина 614,30 ха

Режим заштите II степена, укупне површине 6.250,99 ха, односно 14,37% површине Парка природе „Радан”, обухвата следеће локалитете/природне целине од чега је 5.504,46 ха у државној својини и 746,53 ха у приватној својини, обухвата локалитет:

1. „Рударе – Девојачки крш”
2. „Соколовица”
3. „Радан”
4. „Горњи Гајтан”
5. „Петрова Гора – Деливода-Гајтанска врата-Боринска река”
6. „Брестовачко језеро”
7. „Свињиште”
8. „Заграђе”.

Режим заштите III степена, укупне површине 36.270,48 ха, односно 83,35% површине Парка природе „Радан”, обухвата преостали део заштићеног подручја који није обухваћен режимом заштите I и II степена.

Члан 5.

На подручју Парка природе „Радан”, на површинама на којима је утврђен режим заштите III степена, спроводи се проактивна заштита, где се могу вршити управљачке интервенције у циљу рестаурације, ревитализације и укупног унапређења заштићеног подручја, развој села и унапређење сеоских домаћинстава, уређење објеката културно-историјског наслеђа и традиционалног градитељства, очување традиционалних делатности локалног становништва, селективно и ограничено коришћење природних ресурса и простора.

Осим забране радова и активности, које су као такве утврђене чланом 35. Закона о заштити природе, на површинама на којима је утврђен режим заштите III степена, забрањује се и:

1) експлоатација минералних сировина, земље и речних наноса, осим оних који су на основу прописане процедуре већ стекли право, и отварања привремених површинских копова искључиво за потребу изградње и одржавања противпожарних и шумских путева као и одржавање сеоских путева;

2) уништавање и сакупљање заштићених и строго заштићених биљних и животињских врста;

3) изградња стамбених, економских и помоћних објеката пољопривредних домаћинстава и викенд објеката изван грађевинских подручја утврђених посебним планским и урбанистичким документима, односно градња објеката пољопривредних домаћинстава изван постојећих грађевинских парцела до доношења тих докумената;

4) преоравање земљишта, крчење и сеча шума и обављање других радњи на местима и на начин који могу изазвати процесе водне ерозије;

5) одлагање и бацање смећа и отпадних материјала изван места одређених за ту намену;

6) порибљавање које није у складу са програмом управљања рибарским подручјем;

7) рекреативни риболов током целе године у времену од 21,00 до 3,00 часа у периоду летњег рачунања времена, а од 18,00 до 5,00 часова у периоду зимског рачунања времена (осим ако корисник рибарског подручја другачије не одреди);

8) све радње и активности којима се угрожава фауна риба и ремети њихов мрест, раст, исхрана и кретање;

9) све радње и активности којима се мења квалитет и квантитет воде у водотоцима;

10) руковање отровним хемијским материјама и нафтним дериватима на начин који може проузроковати загађивање земљишта и вода;

11) изградња објеката или извођење других радова којима се угрожава непосредно окружење непокретних културних добара и добара под претходном заштитом, односно, који нису у функцији заштите, уређења и презентације комплекса;

12) обављање било каквих радова на непокретном културном добру и у његовој непосредној околини без претходно прибављених услова и сагласности надлежне службе за заштиту споменика културе и природе.

Радови и активности ограничавају се на:

1) сакупљање заштићених дивљих биљних и животињских врста и гљива које су под контролом коришћења и промета;

2) одржавање оптималне бројности и здравственог стања популација ловних врста;

3) заштиту, управљање, лов, коришћење популација дивљачи у ловишту, очување и предузимању мера на унапређењу станишта дивљачи, као и на заштиту, уређивање и одржавање ловишта;

- 4) заштиту сливних подручја бујичних водотокова применом техничких, биотехничких и биолошких мера у складу са режимом заштите;
- 5) вршење експлоатације минералних сировина;
- 6) чишћење корита водотокова од вегетације и наноса у циљу очувања пропусне моћи, а по потреби и продубљивање корита (само тамо где је то неопходно, због спречавања могућих поплава), по претходно прибављеним условима заштите природе;
- 7) истраживање до сада недовољно проучених локалитета на начин и под условима заштите природе;
- 8) појединачни дневни улов са циљем развоја рекреационог риболова чиме се чува рибљи фонд од превеликог и неравномерног притиска;
- 9) каптирање извора, изградња водозавода, дубоких бушотина или издвојених објеката за потребе водоснабдевања појединачних домаћинстава;
- 10) неконтролисана примена хемијских препарата у конвенционалној пољопривредној производњи;
- 11) реинтродукцију и реколонизацију аутохтоних врста и друге активности на очувању и унапређивању стања популација угрожених дивљих врста флоре и фауне;
- 12) уређење и коришћење простора у складу са прописаним режимом заштите на начин којим се омогућава очување природних вредности и споменика културе;
- 13) уређење, изградња и инфраструктурно опремање простора за потребе туризма и рекреације;
- 14) научноистраживачки и образовни рад и презентација природних и културних вредности Парка природе;
- 15) очување и унапређивање културно-историјског наслеђа;
- 16) развој и популаризацију етнолошког наслеђа и других културно-историјских вредности;
- 17) уређивање подручја и изградњу објеката на начин и под условима који не нарушавају културно-историјске вредности;
- 18) уређење и презентацију створених вредности подручја под стручним надзором завода за заштиту споменика културе и заштите природе;
- 19) сечу и уклањање дрвећа, жбуња и остале вегетације у сврхе археолошких ископавања материјалних остатака на локалитету уз претходно прибављене услове заштите природе у складу са Законом о заштити природе;
- 20) истраживачке радове и уређење са минималном употребом механизације ради не нарушавања амбијенталних вредности културно-историјских локалитета и
- 21) уношење нових садржаја: објеката, пешачке стазе, информативне табле и др. само на начин и уколико они доприносе заштити, односно презентацији комплекса, уз услове и сагласност надлежне службе заштите.

Члан 6.

На подручју Парка природе „Радан”, на површинама на којима је утврђен режим заштите II степена спроводи се активна заштита ради очувања и унапређења природних вредности, посебно кроз мере управљања популацијама дивљих биљака и животиња, одржање и побољшање услова у природним стаништима и традиционално коришћење природних ресурса.

Осим забране радова и активности, које су као такве утврђене чланом 35. Закона о заштити природе и чланом 5. ове уредбе, у режиму заштите II степена забрањује се и:

- 1) извођење радова који могу довести до оштећења објеката геонаслеђа;

- 2) експлоатација минералних сировина;
- 3) слободно испуштање отпадних и загађујућих вода у водотоке;
- 4) промена намене водног земљишта;
- 5) уништавање влажних станишта, као и извођење активности којима се она исушују;
- 6) паљење ватре, осим на местима одређеним за ту намену;
- 7) уништавање и сакупљање биљних и животињских врста које су обухваћене правилником којим се прописује проглашење и заштита строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива, односно врста које се наводе у „црвеним књигама” и „црвеним листама” флоре и фауне;
- 8) чиста сеча шума која није планирана као редован вид обнављања шума, осим у случајевима прописаним законом;
- 9) постављање табли и других обавештења на стаблима;
- 10) употреба свих недозвољених средстава за лов рибе (нпр. креч, хлор, конопља, експлозив, струја, мреже и др.);
- 11) узнемиравање птица и других животиња у репродуктивном периоду;
- 12) уништавање гнезда птица;
- 13) изградња стамбених и викенд објеката осим стамбених и помоћних објеката у оквиру постојећих пољопривредних домаћинстава и грађевинских парцела;
- 14) превођење вода и измену хидродинамичких карактеристика и режима потока и река, као и све друге радове и интервенције које могу негативно утицати на измену хидролошког режима подземних и површинских вода.
- 15) преоравање природних ливада и пашњака;
- 16) формирање хранилишта на заштићеном подручју;
- 17) изградња септичких јама пропусног типа и свако испуштање отпадних и осочних вода у водотокове и земљиште;
- 18) обављање било каквих радова на непокретном културном добру и у његовој непосредној околини без претходно прибављених услова и сагласности надлежне службе за заштиту споменика културе и природе.

Радови и активности ограничавају се на:

- 1) активности на извођењу хитних и неопходних санационих шумских радова након акцидентних ситуација приликом ветролома, ветроизвала, пожара, каламитета инсеката и слично;
- 2) спровођење одговарајућих мера противпожарне и против ерозионе заштите;
- 3) газдовање шумама и шумским земљиштима у складу са плановима и основама газдовања шумама, а којима се обезбеђује одржавање постојећих шумских екосистема, умерено повећање површина под шумским екосистемима и побољшање њиховог састава, структуре и здравственог стања, очување разноврсности и изворности дрвећа, жбуња и осталих биљних и животињских врста у шумским састојинама;
- 4) активности везане за унапређење популација ретких и угрожених биљних и животињских врста;
- 5) контролисано сакупљање лековитог биља;
- 6) сакупљање гљива, дивље флоре и фауне;
- 7) праћење стања флоре и фауне;
- 8) спровођење активности у оквиру научноистраживачких радова и праћење природних процеса;

9) ловство на санитарни лов дивљачи, заштиту и унапређивање популација дивљачи у ловишту и мере на унапређивању станишта дивљачи, у складу са планским актима из области ловства;

10) испашу стоке;

11) кошење ливада и коришћење траве;

12) постављање наменских кућица за гнежђење птица на одређеним локацијама, уз редовно одржавање и мониторинг;

13) предузимање мера и активности заштите акватичних екосистема од свих видова загађења, промена хидролошког режима и квалитета воде и деградације станишта;

14) сакупљање и транспорт неопасног отпада;

15) изградња водозавода или дубоких бушотина издвојених за потребе појединачних домаћинстава и насеља;

16) изградња водозавода за потребе водоснабдевања насеља;

17) изградњу мањих објеката за презентацију природних и традиционалних вредности у складу са потребама екотуризма;

18) доградња и реконструкција економских објеката у функцији пољопривредне производње, као и за потребе пољопривредних газдинстава;

19) изградња објеката за конвенционално гајење домаћих животиња и дивљачи;

20) изградња, ревитализација и одржавање нових јавних путева, предвиђених важећом просторно планском документацијом;

21) изградња, реконструкција и одржавање/санација шумских путева предвиђених плановима и основама газдовања шумама;

22) изградња и уређење пешачких, планинарских и бициклистичких стаза;

23) одржавање манифестација;

24) предузимање мера и активности заштите фауне риба (утврђен ловостај у периоду мреста, спашавање риба и транслокације, строго придржавање режима риболова и прописаног начина риболова, алата и средстава, формирање ревира по принципу „ухвати и пусти”, планско порибљавање у погледу количина, врста и узрасних категорија, без уношења страних/алохтоних врста риба, јачање рибочуварске службе.

Члан 7.

На подручју Парка природе „Радан”, на површинама на којима је утврђен режим заштите I степена спроводи се строга заштита, којом се омогућавају процеси природне сукцесије и очување станишта и животних заједница у условима дивљине.

Осим забране радова и активности које су као такве утврђене чланом 35. Закона о заштити природе и чл. 5. и 6. ове уредбе, у режиму заштите I степена забрањује се и:

1) сви радови и активности, осим научних истраживања и строго контролисаних активности усмерених ка очувању и унапређивању постојећег стања екосистема;

2) Коришћење природних ресурса;

3) Изградња објеката и извођење било каквих радова и активности.

Радови и активности ограничавају се на:

1) научна истраживања и праћење природних процеса;

2) контролисану (бројно, временски и просторно) посету у образовне, рекреативне и општекултурне сврхе;

3) обележавање граница;

4) спровођење заштитних, санационих и других неопходних мера у случају пожара, елементарних непогода и удеса, појава биљних и животињских болести и

пренамножавања штеточина, уз сагласност министарства надлежног за послове заштите животне средине (у даљем тексту: Министарство);

5) одржавање постојећих објеката као што су високонапонски далеководи, постојећих шумских путева.

Члан 8.

Парк природе „Радан” поверава се на управљање ЈП „Србијашуме” (у даљем тексту: Управљач).

У обављању законом утврђених послова управљања заштићеним подручјем, Управљач је овлашћен и дужан нарочито да: организује чуварску службу; обележи заштићено подручје и подручје заштитне зоне; донесе план управљања, годишњи програм управљања и акт о унутрашњем реду и чуварској служби; води евиденције о природним вредностима и људским активностима; обавештава кориснике заштићеног подручја о могућностима за обављање радова и активности; учествује у поступку утврђивања накнаде за ускраћивање или ограничавање права коришћења; издаје сагласности и одобрења; прати стање и води евиденције о природним вредностима, непокретностима и људским активностима; утврђује и наплаћује накнаде за коришћење заштићеног подручја.

Члан 9.

Очување, унапређење, одрживо коришћење и приказивање природних и других вредности Парка природе „Радан” спроводи се према плану управљања који доноси Управљач на период од десет година (у даљем тексту: План управљања), са садржином и на начин прописан законом којим се уређује заштита природе.

План управљања садржи циљеве и приоритетне задатке очувања повољног стања заштићеног подручја, као и превентивне мере заштите од пожара у складу са законом којим се уређује заштита од пожара и прописима донетим на основу тог закона.

План управљања Управљач доноси и доставља Министарству најкасније у року од десет месеци од дана ступања на снагу ове уредбе.

У поступку давања сагласности на План управљања, Министарство прибавља мишљења министарстава надлежних за послове науке, просвете, туризма, просторног планирања, водопривреде, рударства, пољопривреде, шумарства и финансија.

Управљач је дужан да једном у три године анализира спровођење Плана управљања и остварене резултате и по потреби изврши његову ревизију.

До доношења Плана управљања, Управљач врши послове на основу годишњег програма управљања који је дужан да донесе и достави Министарству на сагласност у року од 60 дана од дана ступања на снагу ове уредбе.

Годишњи програм управљања из става 6. овог члана садржи нарочито: сажет приказ природних и других вредности заштићеног подручја, циљева заштите и одрживог коришћења, могућности и ограничења за њихово остваривање; детаљан приказ годишњих задатака на чувању, одржавању, унапређењу, приказивању и одрживом коришћењу заштићеног подручја за потребе науке, образовања, рекреације и туризма и укупног социо-економског развоја; приказ конкретних послова на изради и доношењу управљачких докумената, првенствено Плана управљања, акта о унутрашњем реду и чуварској служби и акта о накнади за коришћење заштићеног подручја; приказ задатака на обележавању заштићеног подручја, заснивању информационог система и противпожарној заштити; приказ субјеката и организационих и материјалних услова за извршења програма, висине и извора потребних финансијских средстава.

Члан 10.

Управљач је дужан да обезбеди спровођење режима заштите, односно унутрашњи ред и чување заштићеног подручја у складу са правилником о унутрашњем реду и чуварској служби који доноси уз сагласност Министарства у року од шест месеци од дана ступања на снагу ове уредбе.

У оквиру садржине прописане Законом о заштити природе, правилником се ближе утврђују забрањени радови и активности, као и правила и услови обављања радова и активности који су допуштени на подручју Парка природе „Радан”.

Правилник се објављује у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Члан 11.

Управљач је дужан да на прописан начин обележи Парк природе „Радан”, његове спољне границе и границе површина, односно локалитета са режимом заштите I, II и III степена најкасније у року од годину дана од дана ступања на снагу ове уредбе.

Управљач је дужан да у сарадњи са Републичким геодетским заводом и Заводом за заштиту природе Србије, изврши идентификацију граница Парка природе „Радан”, на терену, дигиталној ортофото карти и катастарском плану, у року од 12 месеци од дана ступања на снагу ове уредбе.

Члан 12.

Управљач ће у року од две године од дана ступања на снагу ове уредбе изградити софтверско решење о природним и створеним вредностима, непокртностима, активностима и другим подацима од значаја за управљање Парком природе „Радан”.

Члан 13.

Управљач може прогласити рибарско подручје у оквиру граница Парка природе „Радан”, на основу претходно прибављене сагласности министра надлежног за послове животне средине, у складу са законом којим се уређује заштита и одрживо коришћење рибљег фонда.

Члан 14.

Висину накнаде за коришћење Парка природе „Радан”, својим актом утврђује управљач, у складу са законом који дефинише накнаде за коришћење јавних добара.

Члан 15.

Управљач је дужан да у року од шест месеци од дана ступања на снагу ове уредбе, формира Савет корисника у циљу међусобне сарадње и обезбеђивања интереса локалног становништва и других корисника заштићеног подручја.

Члан 16.

Забране и ограничења прописане овом уредбом, не односе се на војне објекте, комплексе, инсталације и приступне путеве, који су изграђени или се планирају градити за потребе Војске Србије, као и активности које Војска Србије изводи или ће изводити за потребе одбране Републике Србије.

Члан 17.

Средства за спровођење Плана управљања Парком природе „Радан”, обезбеђују се из буџета Републике Србије, од накнаде за коришћење заштићеног подручја, прихода остварених обављањем делатности Управљача и из других извора у складу са законом.

Члан 18.

Планска документа, планови, програми и основе из области рударства, енергетике, саобраћаја, шумарства, ловства, управљања рибљим фондом, водопривреде, пољопривреде и туризма и других делатности од утицаја на природу, а који се односе на коришћење природних ресурса и простора у заштићеном подручју Парка природе „Радан”, усагласиће се са Просторним планом Републике Србије, овом уредбом и Планом управљања из члана 9. ове уредбе.

Планови, програми и основе из става 1. овог члана, доносе се уз предходну сагласност министра надлежног за послове заштите животне средине.

Члан 19.

Ова уредба ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

5 Број:
У Београду, 2023. године

В Л А Д А
ПРЕДСЕДНИК